

מזיכרונותיה של אזה שלום על כיבוש הולנד בידי הגרמנים ועל גזרות אנטי-יהודיות

חשבנו שאנו בטוחים בהולנד ועומדים ליהנות מחיינו החדשים, כאשר לתדהמת כולם פלשו הנאצים. ב-13 במאי ירדה משפחתי, יחד עם אלפים אחרים, לנמל כדי לנסות לעלות על ספינה ולברוח לאנגליה. עמדנו משך בתור במשך שעות, אך לשווא. כל הספינות כבר יצאו לדרכן, או היו מלאות עד אפס מקום, ולבסוף נאמר לנו לשוב הביתה משום שאיחרנו את המועד.

[...]

הולנד היתה עתה תחת השלטון הנאצי. החיילים הגרמנים היו בכל מקום. חרף העובדה שהגרמנים הודיעו בתחילה שדבר לא ישתנה, בכל שבוע שמענו מעל גלי האתר וקראנו על גבי לוחות המודעות על תקנות חדשות שהגבילו אותנו.

היטלר הוציא צו שילדים יהודיים חייבים ללכת אך ורק לבתי ספר יהודיים שנפתחו במיוחד בעבורם. הם לא הורשו ללמוד יחד עם ילדים אחרים בבתי-ספר הולנדים, והיה צורך למצוא מורים יהודים משום שאסור היה לנוצרים ללמד אותנו.

עד אותה עת היינץ למד בליסיאום (בית ספר תיכון). עתה היה עליו לבקר בבית ספר היהודי, ושם פגש את מרגוט פרנק, אחותה הבכורה של אנה. הם התיידדו ולעתים קרובות הכינו יחד את שיעוריהם. היה להם הרבה מן המשותף – שניהם היו מאוד מוכשרים מבחינה אקדמית, ושאפו להצליח בלימודים. הורי הצליחו למצוא לי מורה פרטי – למדתי בביתו יחד עם ילדים נוספים, על מנת להמשיך את לימודי.

עתה היה על כל היהודים להימצא בבתיהם לאחר השעה שמונה בערב, והם לא הורשו לבקר בבתי קולנוע, בקונצרטים או בתיאטראות. לא הורשינו לנסוע בחשמלית או ברכבת. יכולנו לערוך קניות רק בין השעות שלוש לחמש אחר הצהריים, וגם אז – רק בחנויות בבעלות יהודית. כל היהודים חיובו ללבוש טלאי צהוב כדי שיוכלו לזהות אותנו על נקלה.

ב-19 בפברואר 1941 כונסו יחד 400 יהודים מדרום אמסטרדם בגילאים שבין עשרים לעשרים וחמש. ב-25 בפברואר ארגנו הארגונים המקצועיים ההולנדים שביתה כללית לאות אהדה, וכל התנועה והשירותים באמסטרדם עמדו מלכת במשך יומיים. הגרמנים איימו לקחת בני-ערובה ולהרוג אותם אם לא יחזרו מיד לחיי השגרה. אפילו אז מספר נוצרים הולנדים אמיצים התחילו ללבוש את הטלאי הצהוב מתוך הזדהות אתנו, ומתוך רצון לבלבל את הגרמנים.

מוטי היתה צריכה לקנות טלאים צהובים ולתפור אותם על כל הבגדים העליונים שלנו. "לעולם אל תסירי את המעיל אם אין לך טלאי צהוב על הבגד שמתחתיו", הזהירה אותנו מוטי בשעה

שהבטתי בה תופרת את הטלאי על המעיל הכחול שלי ועל הסודר. "אם גרמני יתפוס יהודי ברחוב בלי הטלאי – הוא יעצור אותו".

מקור: אה שלוס, *ילדות אחרת. מסע החיים של אה, יד ושם, ירושלים 2001*, עמ' 32-33.